

Børnehavsbørn kommunikerer på Facebook og producerer film på iPad. Der seneste år er interessen for digitale medier i daginstitutioner eksploderet. De pædagogiske muligheder er uendelige, men teknologien må ikke bruges ukritisk. Desværre rammer der digitale boom skrevt på grund af økonomi, pædagogers manglende tekniske kompetencer og fraværet af en overordnet politisk strategi.

AF VIKTORINO JACOBSEN/DRIFTEKNET/SPIN TROUS

TEMA

DIGITALE INSTITUTIONER

Læs om:

- IT-boom rammer skævt
- Børn på Facebook og iPad
- For og imod IT i daginstitutionen
- Leder laver selv computerprogram
- Pædagoger bliver mere modne medbrugere
- Strøm på dokumentationen
- Guide med gode apps, flusser og ideer

Amok i medietage

IT-boom rammer skævt

Flere og flere børn kan lege med tablet og computer i deres daginstitution. Men ikke alle mærker den digitale boom. Den forskel skal udlignes, mener BUPL, der efterlyser nationale eller kommunale handlingsplaner.

Næsten samtlige daginstitutioner i Danmark har et digitalt kamera og en computer. Halvdelen har også mindst én tabletcomputer. Det viser undersøgelsen 'Den digitale daginstitution', som IT-leverandøren KMD netop har offentliggjort.

»Jeg er overrasket over, hvor udbredt tablets er. Kun et par år efter, at iPad'en kom på gaden, har omkring halvdelen af institutionerne tablet, som de bruger i et eller andet omfang,« siger Mathias Braum, områdedirektør i KMD.

Men selvom mange institutioner har forskellige elektronisk udstyr, er der meget langt til en viden om, hvor alle daginstitutionsbørn har adgang til iPad's og computere.

Udviklingen drives frem af tilfældige blandt pædagoger og institutionsledere, og derfor har nogle institutioner masser af moderne medier, mens andre stort set intet har. Samtidig er digitalt kameraer, tablets og computere de fleste steder styret af de voksne.

Der burde rettes op på børns skæve mulighed for at lege med elektroniske medier, mener BUPL's formand, Henning Pedersen.

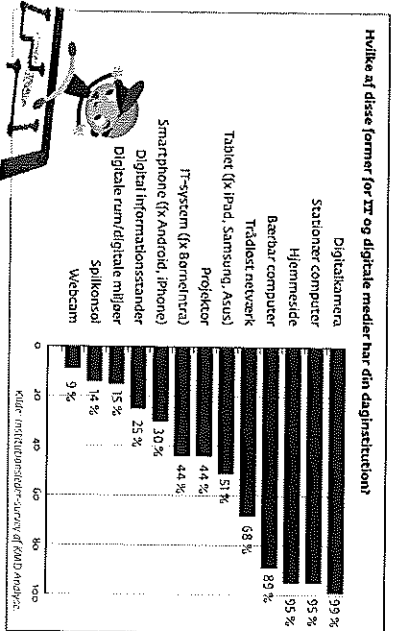
»Alle burde have de samme muligheder, men det er en udfordring, der er i gang. Der er stadig barrierer som manglende viden og økonomi, der gør, at der ikke udbredt i hele landet. Derfor ville det være godt, hvis kommunerne oprettede rådgivninger for brug af IT i daginstitutionerne,« siger han.

POLITISK FOKUS ØNSKES. Også Mathias Braum efterlyser større fokus fra politisk hold.

»Det ville skabe fremdrift. Så længe der ikke er en national eller kommunal strategi, bliver det i tilfældige værker. Vi har set det samme på skoleområdet,« siger han.

I kommunerne er man opmærksom på problematikken, fortæller Jane Findahl, formand for KL's Børne- og Kulturudvalg.

»Det er ikke et valg, om børn skal bruge digitale medier. Det er der vilkår, og derfor skal

kommunerne støtte institutionernes brug af IT,« siger byrådsmedlemmet fra Fredericia og fortæller, at KL sidestår som danmarks største IT-kommuner, der har samarbejdet om at udvikle IT-støttet læring i daginstitutioner. Deres erfaringer skal senere formidles videre til resten af landet.

Allerede nu er Jane Findahls holdning til leg og læring med digitale medier dog klar.

»Det bør være et mål for dagtilbud, at alle børn får kendskab til digitale medier og benytter dem i forbindelse med leg og læring,« siger han.

I ministeriet for Børn og Udvikling er der fokus på, at der er store muligheder i at bruge IT i et pædagogisk perspektiv. Det er dog ikke en national strategi på vej for it i dagtilbud, oplyser Jakob Hvidt, vicedirektør i Dnt-C - Styrelsen for it og læring.

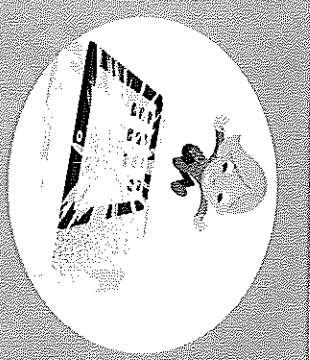
Til gengæld indgår it som et delmoment i ministeriets udviklingsprogram 'Fremtidens Dagtilbud'. Inden ministeriet sætter noget større i gang, vil man have mere viden om,

hvad der virker. Derfor er første trin at følge en gruppe institutionsansatte med it og forske i effekten af arbejdet. Projektets indledende arbejde går i gang i år.

VORES ANSVAR. Ansættelsen af elektronisk isærkan vil sandsynligvis tage titi år, kom mende år. Måde ledere og mange pædagoger ser et potentiale i de elektroniske medier. For eksempel mener 7 ud af 10 pædagoger, at de sammen med forældrene bør være med til at tage ansvar for, at børn har en forståelse for digitale medier, inden de begynder i skolen. Samtidig bruger institutionerne i 2012 flere penge på elektronisk end året før.

Det er en positiv udvikling, mener BUPL's formand, Henning Pedersen.

»Teknologien giver nye muligheder, og så vinder den frem alle steder. Derfor skal børn gøres fortrolige med nye medier. Det gælder især børn fra hjem uden computere og tablets. Der har institutionerne et stor rolle at spille,« siger han. ■

Pædagoger vil gerne, men kan ikke

Digitale medier i børnehaven rustet børn bedre til skolen, mener ledere og pædagoger. Alligevel bruges de kun til leg og læring i hver fjerde daginstitution.

Det er store potentialer i digitale medier. Brugt man dem i børnehaven, bliver børnene bedre rustet til skolen, lærer på det sproglige område er der store gavn timer at hente. Det mener et overvældende flertal af både ledere og pædagoger, viser analysen. Den digitale daginstitution, som IT-leverandøren KMD har gennemført.

I viden om digitalt udstyr er børn af digitale medier i forhold til leg og læring dog begrænset i dag.

Analysen viser, at det mest anvendte digitale medie i forbindelse med leg og læring er tablets, og at arbejdet med disse ting,« siger Henning Pedersen fra BUPL er en vigtig, men problematisk opgave delvis sig selv.

»Der er et spørgsmål om tid. Nu har vi en generation af pædagoger, der oplever de elektroniske medier som noget nyt. De næste generationer vil have et meget mere naturligt forhold til dem. Men IT som pædagogisk redskab bør være en større del af pædagoguddannelsen, end det i dag,« siger han. ■

PÆDAGOGER VIL GERNE. Det skyldes ikke manglen på interesse hos pædagogerne. Til gengæld peger 7 ud af 10 pædagoger og

Barnet er i centrum på Facebook og iPad

I Børnehaven Mejsen er børnene vant til elektroniske medier. De bruger tablets, leger tagfat med digitalkameraer og kommunikerer med en anden institution via Facebook. Den elektroniske verden fløder sig ind i den virkelige verden og udvikler aktiviteterne i institutionen.

Tilsløb, Koldborte, Tiløb. En slægsvejrnale. Tiløb. Op at sæt på hovedet. Fire drenge viser deres gymnastiske evner, mens en pige sidder på knæ ved siden af den blå medras og fløder med en iPad.

Et andet stød i børnehaven er en dreng og en pige alene på en stue sammen med en pædagog, mens resten af gruppen er på tur. Pigen leger med Geomag på et tæppe, mens drengen sidder med høretelefoner foran en computer. På YouTube ser han det køreanske monsternet "Gangnam Style".

Det er tirsdag formiddag i Børnehaven Mejsen i Hørsholm ved Aarhus. Børnehaven er på mange måder helt almindelig, men med en IT-beholdning på blandt andet 9 tablets, 25 bærbare computere, 35 digitale kameraer og børn, der rutinemæssigt bruger både Facebook og YouTube, skiller den sig alligevel ud.

VIGTIGT, HVORDAN IT BRUGES. I Mejsen har man siden 2004 bevist at bøjler med at integrere elektroniske medier i hverdagen. Derudover er ikke det tekniske aspekt, mener Klaus Thøstrup, der underviser på Pædagoguddannelsen i Jyske og har samarbejdet med Mejsen om IT-satsningen.

»Det handler ikke om, hvorvidt vi bruger teknologi eller ej. Det handler om, hvad vi bruger den til. Men teknologien er der, og børnene er allerede medbrugere derhjemme, så hvorfor ikke lære dem at bruge den,« siger han.

Overordnet set er princippet, at teknologien bliver brugt, hvor den er relevant, og at den digitale og analoge verden fløder sig ind i hinanden. Mejsen har blandt andet produceret små film, hvor børnene laver gymnastik og karate. En dag havde en dreng set karate på YouTube. Det fan-

gede hans interesse, og derfor gik pædagog Henning Hansen på YouTube sammen med ham og et par andre børn. De fandt andre karatevideoer, skaffede mere information om kampsporten og øvede den i en periode. Derefter optog de en video og offentliggjorde den selv på Facebook og YouTube. I den proces er børnene meget opmærksomme på, hvordan de tager sig ud på videoen.

»Det handler om en gruppe børn, der har brug for at stå i en styrkeposition. De viser, hvad de kan og vil. De vil vise deres succes til omverdenen,« siger Klaus Thøstrup.

RESPONS PÅ FACEBOOK. Samarbejdet mellem Klaus Thøstrup og Henning Hansen begynder lidt tilbage i 2005. Mejsen var med i et projekt, hvor børnehaven skulle producere en CD-rom om hvert enkelt barn, som lærere kunne tage med, når det besøgte i skole. Tanken var at lette overgangen fra børnehaven til skole. Projektet blev ikke til så meget, men Mejsen fik to computere til formålet, og da Klaus Thøstrup evaluerede projektet, fandt han og pædagog Henning Hansen ud af, at de deler interessen for at udvikle brugen af medier i pædagogikken. Siden har arbejdet udviklet sig – ikke som et stort, forløbet projekt, men trin for trin.

»Der hele er testet sammen med børnene og udviklet på baggrund af den respons, vi har fået fra børnene, og vores observationer af, hvordan de bruger tingene. Vi overrager ikke en færdig udviklet måde at bruge tablets eller Facebook på. Vi gør det på en måde, der passer til os. Vi bruger ikke teknologi for at bruge teknologi,« siger Klaus Thøstrup.

Mejsen har en side på Facebook til at kommunikere med forældre og venskabsinstitutionen Børnehuset Myrup ved Helsingør. »Facebook er en god måde at kommunikere på med andre uden at være i samme fysiske

»Der kan være uger, hvor vi er i gang med noget, og hvor vi skal bruge computere eller tablets hele tiden, mens vi andre uger slet ikke bruger dem. Om sommeren vil børnene hellere ud at lege.«

Hemming Hansen, pædagog i Mejsen

rum. Det forudsætter en evne til at tage noget fra nettet, omsætte det til virkelighed og så omsætte det til nettet igen. Børnene er skiftet fra at være produktorer til at være producenter. På Facebook får børnene en positiv respons, som er meget umiddelbar. På den måde bliver vi op over for verdnen i stedet for at lukke os om det, der foregår på den enkelte stue,« siger Henning Hansen.

BALANCE PÅ NETTET. Kommunikationen med den nordfrislandske børnehaven fører til spørgsmål, som pædagogerne ikke har fundet. En dag lagde man et billede på Facebook af drengen Anas, der står på hovedet.

Børnene fra Helsingør spurgte Anas, hvordan han holdt balancen. »Hvad balance betyder, så det følte blandt andet til, at vi var ude på en balanceboom og smallede om, hvor når han holdt balancen, og hvornår han ikke gjorde. På den måde gik vi fra interesser og til at arbejde både kropsligt og sprogligt,« fortæller Henning Hansen.

Facebooksiden bliver også brugt til at fortælle og udvikle historier, som børnene er aktive medspillere i. Senest skete det op til jul, hvor en historie om nisser og slægs mønstre hver dag fik en ny udvikling på Facebook og i selve institutionen. Historiens figurer gav forskellige ting i institutionen og tager billeder af det til Facebook. Bagefter løber børnene ud og finder steder, hvor figurerne har været. På den måde flyder fortællingen og hverdagslivet sammen. Grundlæggende er det en aktivitet, der foregår i mange børnehaver op til jul bare uden computere. Alligevel er det lidt anderledes.

»Børnene har større indflydelse på historien. De spørger: 'Kan vi ikke gøre sådan?' og siger: 'Såret sådan og sådan til ham.' Det er ikke mig, der fortæller historien. Vi er ligeså meget deltagere, der udvikler historien sammen,« siger Henning Hansen.

TAGFAT MED KAMERA. Mejsens 35 digitale kameraer bliver brugt både i voksne- og børneværelse aktiviteter. Børnene leger for eksempel tagfat med kameraerne. Et fangeren er billedet af et andet barn, et kan tage. I en anden leg tager børnene nærbilleder af steder i børnehaven, som de andre børn eller de voksne bagefter skal finde. Legen findes også i en variant, hvor nogle af børnene tager billeder af andres nakke, hvorefter nogle skal gætte, hvem der er på billederne.

I alt har Henning Hansen omkring 150.000 fotos liggende på fire eksterne harddiske. Kun et fåtal bliver offentliggjort, men alligevel er de alle et vigtigt arkiv. Billederne, som børnene selv tager, gør det lettere for pædagogerne at møde børnene, hvor de er. De kan simpelthen aflese deres interesser i billederne. Når en pige tager billeder flere timer på at fotografere blomster, er det et godt tegn på, at man kan fange deres interesse ved at beskæftige sig med blomster.

Børnene i Mejsen har generelt fri adgang til computere, når der ikke er andre aktiviteter. Her spiller de blandt andet på bestemte hjemmesider.

»Vi har aldrig haft et skema, hvor der står, at de må spille en halv time hver. Til gengæld er vi kommet så langt, at de ofte siger: 'Nu gider jeg ikke mere', og de accepterer, hvis jeg siger, at de skal have computeren for at undersøge noget. De ved, de får den igen,« siger Henning Hansen.

Selvom de elektroniske medier er integreret i hverdagen, sidder børnene i Mejsen ikke mere ved skærme end i mange andre børnehaver, vurderer Henning Hansen. »Der kan være uger, hvor vi er i gang med noget, og hvor vi skal bruge computere eller tablets hele tiden, mens vi andre uger slet ikke bruger dem. Om sommeren vil børnene hellere ud at lege,« siger han. ■

Leder skabte selv computerprogram

Lederen af en daginstitution i Skive har sammen med et forlag udviklet programmer, der kan sikre, at børnene kommer rundt om temaerne i læreplanerne.

Interaktive tavler, iPads, videokamener, børnehavsbørnene i Daginstitutionen Valhalla i Skive. Institutionens leder har været med til at udvikle materialer målrettet børnehavsbørn.

"I offentlige rykker der i daginstitutionerne. Man køber diverse apps, men som fagperson kan det være svært at finde ud af, hvad der er godt. Derfor henvendte jeg mig til et forlag for at lave noget, som brugerne kan være sikre på fungerer," siger Lars Friis Laurson.

Der bliver til materialer, som institutioner i Skive bruger til at komme rundt om de seks læreplanselementer i en kombination mellem it og aktiviteter i den virkelige verden. Materialerne er udviklet uden faciliteter.

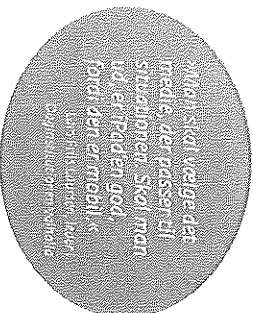
"Der er vigtig, at det ikke er færdigsårbt

app, som man ikke kan udvikle videre på," siger Lars Friis Laurson.

BLIVER MERE TRYKKE. På en almindelig dag kan pædagoger og børn i Valhalla begynde aktiviteterne ved en elektronisk tavle. Blæser det udefter, kan de få oplysninger om vinden, inden de går udenfor og mærker det.

Til turen udenfor vil pædagogerne typisk medbringe en iPad. Den kan de bruge til at få yderligere oplysninger undervejs og til at tage billeder og film, som man kan arbejde videre med hjemme i institutionen.

"Man skal vælge det medie, der passer til situationen. Skal man ud, er iPad'en god, fordi den er mobil," siger Lars Friis Laurson. Børnene i Valhalla kan sagtens komme rundt om de seks læreplanselementer uden elek-

troniske medier. De får dog noget ekstra ved at bruge dem, vurderer lederen.

"Børnene bliver trykke ved de digitale medier. Det er vigtigt, for de er lige så gode som de andre medier," siger han og medglæder, at materialer delvis frilægger pædagogen fra at tænke selv. ■

Pædagoger bliver mere modne mediebrugere

I de kommende år vil brugen af tableter i daginstitutioner sandsynligvis finde et mere modent løje, mener ekspert.

For halvandet år siden var det institutioner, som arbejdede med it. Nogle havde indkøbt tableter, men på landsplan skete der ikke det store. Sådan er det sket en mindre ekspløsn, beretter undersøger fra professionshøjskolerne og nogle af de pædagoger, der er læst fremme med de digitale medier.

I dag fjæser de hver uge hånd og fuge rundt og holder foredrag for pædagoger og kommunale embedsmænd om, hvordan institutionerne kan bruge de elektroniske medier. Mange steder er der indkøbt tableter, men det er ikke ensbetydende med, at indholder er på plads.

"Både en pc og en tablet kan være svært at få til at fungere i en pædagogisk sammenhæng," siger Steen Søndergaard, lektor på University College Copenhagen (UCC).

Han har eksempelvis lavet et medieprojekt i en børnehave, hvor børnene holdere vilde spille, da der kom iPad's på bordet.

"Så er det op til pædagogerne at vise børnene, at andet også er spændende. Vi skal bruge it på en måde, hvor det er en del af det pædagogiske arbejde og ikke et alternativ til en pædagogisk aktivitet," siger han.

IPAD IKKE TIL ALT. Steen Søndergaard oplyser, at det for tiden er stor fascination at de nye medier. I de næste år vil brugen af dem finde mere naturlige løje.

"På sigt er pædagogerne nødt til at udvikle pædagogikken og sigt. Hvad kan vi bruge teknologien til, og hvordan vil vi bruge den? Det er et værksted på lige fod med alt andet," siger han og giver et eksempel:

"Det handler om at bruge den rigtige teknologi, hvad en kan det hele, men den er ikke båret til det hele. Et digitalt kamera kan være bedre og nemmere at arbejde med, hvis man skal tage billeder," siger Steen Søndergaard.

Han vurderer, at der er to sandsynlige scenarier for, hvor brugen af tableter bevæger sig hen i de kommende år.

"Der kan komme en modreaktion, hvor man siger: 'Det har vi prøvet, og det skal vi ikke gøre igen. Vi klarer os uden teknologien'," siger han.

Det andet scenarie, er en mere moden udgave af den virkelighed, man har i dag.

"Om nogle år kan man have teknologien til rådighed i institutioner del af pædagogikken, som en naturlig integreret del af pædagogikken," forudsiger han. Og skynder sig alligevel at tage et forbehold.

"Hvis man havde spurgt mig for halvandet år siden, ville jeg ikke have troet, at vi ville være der, hvor vi er i dag. Der foregår nogle kvantespring, så det er svært at spå om, hvad der sker." ■

Strøm på dokumentationen

AF MARIE HEJNING MORTENSEN, DL@JBUHJ.DK

Et intranet til daginstitutioner kan mere end at holde styr på legeaftaler, sygdomsindberetninger og sovetider. Det kan være et værktøj til pædagogens daglige arbejde med at dokumentere og reflektere, mener ingeniør Torben Væring, udvikler af INFOBA.

Torben Væring er ingeniør og da hans søn startede i vuggestue for fem år siden, blev han forbløffet over omfanget af pædagogens dokumentationspligt. Det må kunne effektiviseres, tænkte ingenlæreren og gik hjem og kodede de første bidder til et intranet, der skulle lette dokumentationsbyrden og give pædagogerne mere tid sammen med børnene.

Det er smart, men hvad er det i det for sig, spørger de første pædagoger, som Torben Væring præsenterede for ideen, der skulle gøre det nemmere at dele digitale fotos med forældrene. Spørgsmål resulterede i, at han besluttede at indlægge pædagoger i arbejdet med at udvikle sin idé. I dag er ideen blevet til det færdige intranet INFOBA.

VIRTUEL OPSLAGSTAVLE. På INFOBA's virtuelle opslagsstavle kan pædagogerne upload de dagens billeder, lave collager og barnets bog samt lave opslag i form af invitationskort, måltidsplaner, tilmeldinger med mere.

"Vi sætter strøm til det, pædagoger allerede gør," fortæller Torben Væring om de muligheder, intranettet giver pædagogerne i forhold til at kommunikere med forældrene.

Forældre kan følge opslagsstavlen hjemmefra, kigge på dagens billeder sammen med deres børn og tale om, hvad de har oplevet, mens det stadig er frisk erindrings. Desuden kan forældrene via en applikation meddele deres børn syng og give besked om legeaftaler.

Pædagog Gitte Voetmann Johansen har arbejdet med intranettet i tre år og er mere til at udvikle og præge systemet sammen med andre pædagoger i udviklingsgruppen i Nordjyllands Kommune. Hendes mål er at digitalisere alle dokumentationsarbejde i Vivild Børnehøj, hvor hun er afdelingsleder.

"Det er en nem og hurtig måde at dele bil-

leder med forældrene, men det tager tid for alle forældre og ansatte er førtvillige med det. Vi kommer til at spare tid på sigt, men først når vi er hundrede procent digitale," vurderer Gitte Voetmann Johansen.

REKLAMER FOR HEN SELV. Når pædagogerne lægger et foto ind på intranettet, bliver de bedt om at tilføje navne på de børn, der er med på billedet samt kategorisere fotoet i forhold til de seks læreplanselementer. Og det er ikke tilfældigt.

"Så i jeg underviser pædagoger i at bruge systemet, adlitter jeg dem altid med, at de ikke er gode til at reklamere for sig selv. Har børnene leget med den larvestridende albedskærn, siger pædagogerne: 'Vi har leget med albedskærmen'. Ikke et ord om satsner og motorik. Skriv ikke kun hvad, men også hvorfor."

I gårde det," siger Torben Væring. På trods af at digitaliseringen af dokumentationsarbejdet i Vivild Børnehøj ikke umiddelbart sparer tid, oplever Gitte Voetmann Johansen, at re-

fleksionerne er blevet mere relevante end tidligere.

"Den systematiske tilgang til dokumentation ændrer vores refleksioner omkring læreplanselementerne. For fandt vi læreplanerne frem om gang hvert andet år, nu bruger vi dem løbende. I steder for sporadisk og tilfældigt så står nu på noget tager vi udgangspunkt i det grundlæggende system og går os i fortællinger om det."

I INFOBA's statistik henter pædagogerne oplysninger om, hvor mange billeder de har kategoriseret under hver af de seks lære-

